

DRAWING IN THE COLLECTION OF THE DNIPRO ART MUSEUM

Maystrenko-Vakulenko Yuliya – Candidate of Art History, Associate Professor,
Head of Department of Scenography and Screen Arts National Academy of Fine Art and Architecture, Kyiv

Having studied the graphics of Dnipro Art Museum, the drawing of artists of Dnepropetrovsk region has been completely analyzed. It has been found that drawing occupied a significant part of the work of artists of the region, and developed within the framework of the general artistic and stylistic development of Ukrainian fine arts of the second half of the XIX – early XXI centuries. The study is focused on identifying figurative and stylistic features, genre structure, diversity of use of drawing materials and techniques by analyzing separate sheets and cycles in the legacy of artists P. Okulov, M. Sapozhnikov, M. Strunnikov, B. Smyrnov, M. Pohribniak, V. Deviatin, M. Kokin, P. Mahro, M. Rodzin, V. Erlikh, M. Kozulin, S. Dubtsova, V. Danilov, V. Samokhvalov.

Key words: Ukrainian drawing, artists of Dnipropetrovsk region, Dnipro Art Museum.

UDC 741(477):[7:069(744.63-25)

DRAWING IN THE COLLECTION OF THE DNIPRO ART MUSEUM

Maystrenko-Vakulenko Yuliya – Candidate of Art History, Associate Professor,
Head of Department of Scenography and Screen Arts National Academy of Fine Art and Architecture, Kyiv

The purpose of the article is to study the image and style characteristics, genre structure, features of the use of materials and techniques in the drawing of artists of Dnieper region; to determine the peculiarities of the development of drawing as an independent form of art in the works of artists of the region in the all-Ukrainian context.

Research methodology. The article is based on the principles of historicism, system and comparative, as well as artistic, imaginary and stylistic analysis of works. The study is based on works by Ukrainian artists from the collection of graphics of Dnieper Art Museum.

Results. The funds of Dnieper Art Museum contain a great collection of drawings by artists of Dnieper region, making it possible to form a holistic view of the formation and development of drawing in the fine arts of the late XX – early XXI century, its genre structure, artistic style and technical peculiarities. The drawing of the artists of Dnieper region is represented mostly by the genres of portrait and landscape, ethnographic and household sketches, sketches of theatrical costumes, drawings-illustrations and sheets created based on literary works, compositional sketches and rough drawings have also been preserved. The artists used a wide range of drawing materials and technical means. One of the distinctive features of the graphics of Dnipropetrovsk region is the attraction to paints, colors and colorism. It is obvious that it was facilitated by the principles of the painting school, which developed over the centuries within the walls of Dnipropetrovsk Art School, currently being one of the strongest artistic educational facilities of Ukraine in the academic field.

Novelty. The article is the first comprehensive study of drawing in the works of artists of Dnipropetrovsk region of the late XIX – early XXI centuries. It has been determined that the stylistic development of the drawing of Dnieper artists took place in the stream of the general evolution of Ukrainian art (the only exceptions are the avant-garde trends, which were not developed in the works of artists of the region).

The practical significance. This exploration is an integral of a comprehensive study of drawing as an independent form of art in the works of Ukrainian artists of the XX – early XXI centuries. These results can be useful for teaching subjects of the professional cycle in the specialty 023 'Fine Arts, Decorative Arts, Restoration'.

Key words: Ukrainian drawing, artists of Dnipropetrovsk region, Dnipro Art Museum.

Надійшла до редакції 6.10.2020 р.

УДК 7.071.1(477.86):069.5:7.038.6

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІ МИТЦІ У МІЖНАРОДНОМУ БІЕНАЛЕ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА «ІМПРЕЗА»

Домнич Христина Зіновіївна – аспірантка навчально-наукового
Інституту мистецтв ДВНЗ Прикарпатський національний
університет ім. В Стефаника, м. Івано-Франківськ
<http://orcid.org/0000-0002-4563-239X>
[DOI.org/10.35619/ucpmk.v34i34.342](https://doi.org/10.35619/ucpmk.v34i34.342)
rymarenkohrust@gmail.com

Розглянуто особливості мистецького процесу м. Івано-Франківська кінця 1980 – середини 1990-х років, зокрема такі знакові для міста події як міжнародні мистецькі Бієнале «Імпреди», що стали вираженням своєрідного «Станіславського феномену». Проаналізовано процес організації першого мистецького бієнале «Імпреза» у 1989 р., дано загальну характеристику всім п'ятьом виставкам. Зосереджено увагу на досягненнях івано-франківських митців, визначено їхній внесок у мистецький розвиток міста. Розкрито послідовність впливу художніх виставок «Імпреди» на формування «Станіславського феномену» крізь призму особистих творчих здобутків івано-франківських майстрів.

Ключові слова: бієнале «Імпреза», «Станіславський феномен», виставка, постмодернізм, мистецький простір, організатори «Імпрези».

Постановка проблеми та актуальність дослідження. 1980-ті роки характеризуються послабленням ідеологічного контролю та цензури у сфері мистецтва. Це дає можливість організувати масштабну міжнародну мистецьку виставку у 1989 р. у провінційному місті Західної України – Івано-Франківську. У час існування суворої цензури та непорушних правил комуністичної ідеології група івано-франківських художників ініціювала виставку сучасного мистецтва, яка охопила не лише Україну, але й вийшла за її межі. У 1989-1995 рр. проходило п'ять мистецьких подій, які мали свої особливості та мистецькі спрямування кожна. На сьогодні не існує комплексного дослідження цієї проблематики, що є вагомим аргументом до здійснення наукової розвідки.

Мета статті полягає у спробі визначення місця івано-франківських художників у міжнародних мистецьких бієнале «Імпреза», яка мала значний вплив на культурно-мистецький розвиток регіону та України наприкінці ХХ ст.

Аналіз останніх публікацій з посиланнями. У своїй роботі спираємося на фрагментарні та не систематизовані дані про «Імпрезу», що містяться у спогадах учасників та організаторів виставки – І. Панчишина, М. Яковини, М. Вітушинського, А. Звіжинського та інших [3, 5, 9]. Першою спробою оцінити значення «Імпрези» є збірка статей «ІМПРЕЗА міжнародна бієнале», яка була видана до ювілею 25-річчя першої «Імпрези» [16]. Аналіз указаних праць засвідчує неналежне висвітлення участі й ролі івано-франківських митців у мистецьких виставках-бієнале «Імпреза», що підтверджує необхідність такої мистецтвознавчої розвідки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бієнале «Імпреза» – саме під такою назвою протягом двох місяців 1989 р. проходила виставка творів сучасного мистецтва в м. Івано-Франківську. Для кращого розуміння звернемося до тлумачення обраних дефініцій.

Імпреза (від фр. Impression – враження) – синонім до «захід», «вечірка», «святкування». Імпреза – будь-який відносно масовий (зазвичай культурний) захід [6]. Бієнале «Імпреза» – міжнародна виставка творів сучасного мистецтва, зокрема живопису, скульптури, асамбляжу та графіки, що проводилася кожні два роки в Івано-Франківську з 1989 по 1997 рр. [9; 50].

Відомий митець А. Звіжинський, так оцінив цю подію: «Масштабна виставка, що виникла у часи змін політичних парадигм, на десятиліття вплинула на естетичну свідомість мешканців міста, спровокувала з'яву ряду артистичних явищ і продемонструвала можливості втілення незалежних ініціатив у найамбітніших форматах. «Імпреза» ставила собі завдання показати і пропагувати сучасне світове мистецтво в Україні й українське на Заході, з метою формування першого в Україні центру сучасного мистецтва.

Ідея самої назви запланованої виставки, за словами М. Вітушинського, виникла спонтанно, її автором став працівник івано-франківського краєзнавчого музею – І. Мальцев. Ідея так би й залишилась не реалізованою, якби не тогочасний посадовець – начальник управління культури облвиконкому М. Токаренко, який дав дозвіл та долучився до впорядкування та проведення виставки [16; 11]. Ініціаторами та головними організаторами були М. Вітушинський, І. Панчишин та М. Яковина, які у 1989 р. склали програму першої міжнародної виставки «Імпреза». Кілька років до того саме вони організовували у м. Івано-Франківську виставки пейзажу, естампа, екслібриса тощо, а допомагали їм у цьому М. Якібчук і М. Паньків як директори обласних музеїв. Зважаючи на різні мистецькі школи та різноплановість, за мистецьким стилем не спостерігалось жодної однорідності чи закономірності [3; 29].

«Перша міжнародна бієнале «Імпреза-89» – саме під такою гучною назвою проходила виставка сучасного мистецтва такого штибу, що тривала з 31 жовтня по 30 грудня 1989 р. Було створено оргкомітет, який очолив начальник управління культури області М. Токаренко. Також до нього входили івано-франківські митці письменник Ю. Андрухович, мистецтвознавець, заступник директора Івано-Франківського художнього музею М. Аронець, живописець, голова правління Івано-Франківської організації Спілки художників України М. Варення, графік М. Вітушинський, архітектор, живописець І. Панчишин, мистецтвознавець, директор Івано-Франківського художнього музею М. Якібчук, живописець М. Яковина [10].

До участі в кваліфікаційному журі та журі бієнале запрошені київський живописець О. Бородай, івано-франківські живописці М. Варення, О. Заливаха, М. Яковина, живописець і архітектор І. Панчишин, львівський скульптор, професор, народний художник УРСР, лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка Е. Мисько, одеські живописці В. Маринюк, О. Стовбур, В. Цюпко, ужгородський графік П. Гулин, а також польський живописець А. Ментух, румунський мистецтвознавець В. Чука, одеський живописець [10].

Кваліфіковане журі представляло різні куточки України та зарубіжжя. Як пригадує М. Вітушинський, ніхто не знав точно як має відбуватись та виглядати даний захід, але всі були

налаштовані на здійснення чогось якісно нового, «Імпреза-89» була мистецькою школою для багатьох як початківців, так і досвідчених художників» [3; 31].

Вагомий внесок у мистецький процес міста внесли «батьки» бієнале «Імпреза» І. Панчишин, М. Вітушинський та М. Яковина. Так, І. Панчишин, відомий також як художник та архітектор-реставратор, певний час очолював Відділ охорони культурної спадщини Івано-Франківська. Навчався у Львові на факультеті архітектури Львівського політехнічного інституту (тепер – національний університет «Львівська політехніка»). Після закінчення працював у різних дрібних установах, здобував практичних знань, а вже у 80-х працював у «Укрзахідпроектреставрації» [1]. Художник схильний до академічного рисунка, консерватор у творчості, відомий і як фотохудожник. У своїх роботах він популяризує любов до рідного міста, мікшує фрагменти архітектури, важливою є гра світла й тіней – усього, що творить колорит Івано-Франківська. Відомий за перформансом «Пам'ятник братам Гартенбергам» (1996 р.), живописними роботами урбаністичної тематики Івано-Франківська, інсталяцією «Зів'яле листя» (2002 р.), фотовиставкою «Цвітіння» (2008 р.), кількома індивідуальними виставками.

М. Вітушинський – художник-графік, закінчив Вишницьке училище прикладного мистецтва, пізніше – відділ графіки Львівського поліграфічного інституту. Був одним із ініціаторів та засновників «Імпреди-89». Як сам пригадував, що його роботи виконані у стилі: «...сюрреалізму і метафоризму, і навіть песимізму до того всього, а ще – іронії, сарказму» [19]. Значний вплив на формування мистецьких поглядів М. Вітушинського та тогочасного мистецького середовища міста мала довоєнна еліта, представники якої у довоєнний час здобували освіту у класичних європейських університетах (Д. Іванцев, Я. Лукавецький, М. Зорій), а також систематичні, щорічні поїздки молодих художників в середині 70-х років ХХ ст. на мистецькі весняні салони у Литву, Латвію, Естонію. Особисто графік часто відвідував Польщу, брав участь у Краківському бієнале, Бієнале малих форм графіки у Лодзі, що було серед десятки кращих світових виставок, мав можливість зустрічатися, спілкуватися з художниками з усього світу. Це мало великий вплив не лише на формування поглядів самого митця, але й на загальну атмосферу трактування мистецтва регіону. Отримав особливу нагороду на першому бієнале «Імпреза-89». Відомі роботи «Дорога до віри», «Продукт 1», «Звільнення», ескібри.

Однією з непересічних особистостей м. Івано-Франківська є М. Яковина – теоретик та засновник «Імпреди-89». Художник, архітектор член Національної спілки художників України (з 2000 р.). Вчився в Івано-Франківській дитячій художній школі, пізніше – у республіканській художній школі ім. Т. Шевченка в Києві (1972–1975 рр.), де вивчав живопис і графіку; у Львівському державному інституті прикладного і декоративного мистецтва, факультет інтер'єру та обладнання (1975–1980 рр.). Брав активну участь у художніх виставках із 1980 р. У 1990-х рр. очолював Міністерство культури України як виконувач обов'язків Міністра. Митець працює у різних видах живопису, графіки, вітражу та архітектури, стилістика його живих творів є різноманітною. Зокрема, відомі його роботи вітражів в інтер'єрах Івано-Франківської обласної бібліотеки (тепер монастир сестер Василянок) та Коломийського національного музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Й. Кобринського. Він є автором архітектури храму Вознесіння Господнього (селище Брошнів-Осада, Івано-Франківська обл.). Твори М. Яковини зберігаються в Івано-Франківському художньому музеї, Івано-Франківському краєзнавчому музеї, Коломийському національному музеї народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Й. Кобринського, Дирекції виставок Національної спілки художників України, приватних колекціях України, Канади, Польщі, США, Росії, Японії.

Чи не найголовнішою сторінкою його життя стало співавторство концепції та кураторство реалізації проекту «Міжнародне бієнале «Імпреза» в Івано-Франківську 1989-1991 рр. [8; 47].

Мистецький захід «Імпреза» у 1989 р. проходив у приміщеннях кількох виставкових зал, зокрема: Художнього музею, Спілки художників та Краєзнавчого музею, у 1991 р. – у приміщенні пасажу Гартенбергів, у 1993 р. – додалось приміщення будинку політпросвіти. На першу виставку надіслали свої роботи понад 400 митців із 19 країн світу загальною кількістю 3000 робіт живопису, графіки, скульптури, асамбляжу. Для експонування обрано понад 700 робіт 260 авторів із 17 країн, а також 8 республік СРСР [10].

Оргкомітетом виставки та комітетом громадської опіки – бієнале «Імпреза-89» встановлено ряд нагород та відзнак, а саме:

- Головну відзнаку «За оригінальне трактування класичної традиції у новітніх формах»;
- Особливу нагороду «За яскраве втілення національного в мистецтві»;
- Спеціальні нагороди в категоріях живопису, графіки, скульптури, асамбляжу;
- Нагороду за цікаве трактування теми збереження історичного середовища;
- Нагороду української Асоціації захисну історичного середовища за урбаністичну тематику (вираження мовою живопису, графіки або асамбляжу);

▪ Відзнака агрофірми «Прут» за сміливий експеримент з використанням народних технік, який би звертався до масового глядача і розкривав нові художні можливості традиційних мистецьких методів [10].

Мистецьке спрямування тогочасного заходу пізніше влучно описав А. Звіжинський: «Виставка робіт з колекції «Імпреза» не має послідовного, тематичного чи хронологічного характеру, тому у всіх трьох місцях можна бачити все, що бентежило уяву художників приблизно двадцять років тому – абстракцію, сюрреалізм, мінімалізм, концептуалізм, поп-арт, соціальну сатиру та постмодерні витвори» [5].

Важливе значення для мистецького розвитку м. Івано-Франківська мали досягнення на виставці саме його представників. Так, у 1989 р. у живописі дипломом нагороджено Е. Ніканорова, особливу нагороду у графіці отримав М. Вітушинський, у скульптурі першої премії удостоївся М. Яремак, нагороду громадськості отримав І. Паньчишин (полотно «Станіслав» [3; 34].

Не менший ажіотаж викликала і Друга міжнародна бієнале «Імпреза-91», що відбувалася протягом жовтня-грудня 1991 р. У ній взяло участь 600 учасників, які представили 2380 робіт із 48 країн. Івано-Франківських митців знову відзначено: у живописі – першою премією Т. Лободу, дипломом – Я. Яновського. У графіці дипломом удостоїли Т. Пліща, в асамбляжі першу премію отримав М. Яремак.

Третя міжнародна бієнале «Імпреза-93» тривала з 3 грудня по 30 січня 1993 р.), де взяли участь 211 митців з 28 країн представивши 490 робіт. У живописі нагороджено дипломами Б. Бринського, В. Чернявського, М. Якимечка, Я. Яновського (полотно «Б.Н.»), М. Яремака. У 1995 та 1997 рр. також відбувались відповідно IV та V бієнале «Імпреза». Формат даних заходів був більш розширеним та осучасненим. До мистецьких виставок додалися наукові конференції, фестивалі, виставки-акції, перфоменси, інсталяції [10].

Серед івано-Франківських митців найбільше відзнак отримав живописець Я. Яновський, роботи якого були відзначені у Другій та Третій міжнародних бієнале «Імпреза».

Досягнення в організації виставок і перемоги у них івано-Франківців дали значний поштовх для розвитку мистецького середовища провінційного західноукраїнського міста. Переможці та дипломанти заходу, здобувши досвід у рідному місті змогли досягти значних професійних успіхів та, подекуди, сформувати певні мистецькі спрямування, які до того на території Прикарпаття не набули розповсюдження. Для кращого розуміння цих процесів звернемося до біографічних довідок івано-Франківських митців-переможців виставок «Імпреза» у різні роки.

Едуард Ніканоров, який переїхав до Івано-Франківська 1985 р. за направленням після здобуття профільної освіти у Київському державному художньому інституті, (художник-монументаліст). Можна стверджувати, що участь та перемога в «Імпрезі-89» була початком успішної кар'єри художника. На рахунку Е. Ніканорова як персональні виставки, так і групові, всеукраїнські, всесоюзні (до 1991 р.) та міжнародні (США, Польща). На сьогодні художник живе та створює свої картини у м. Івано-Франківськ. З 1988 р. був членом Спілки художників СРСР, є членом Івано-Франківської обласної організації національної спілки художників України. Відомі останні гучні його виставки, зокрема, «Викрадення Європи» – це збірка алегорій, яка цікавить шанувальників мистецтва своєю яскравістю [10].

Художник працює в індивідуальному стилі, визначаючи його як модерн з елементами символічного експресіонізму. Більшість картин знаходяться в приватних колекціях у багатьох країнах світу. Чотири картини художника є частиною колекції Художнього музею в м. Івано-Франківську. Частина робіт знаходяться в колекції Euro Art Gallery [20].

М. Яремак, роботу якого відзначено почесним журі у 1989 р., є художником концептуалістом. Живе і працює в Івано-Франківську. Навчався в Косівському технікумі народних художніх та Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва.

Займається актуаліями contemporary art, працює у жанрі art relation зі створеною особистою концепцією мистецької стратегії та за допомогою інтерактивних тактик. Учасник понад сотні художніх виставок, конкурсів, мистецьких акцій, серед іншого міжнародних як в Україні, так і за кордоном. Автор та куратор декількох важливих арт-проектів, втілених в Івано-Франківську. Запрошувався до участі в експертних радах та журі конкурсів, пов'язаних із візуальною культурою та мистецтвом. Митець – володар низки міжнародних та українських мистецьких кваліфікаційних нагород та відзнак, він є важливою персоною у творенні динаміки культурного життя в Івано-Франківську 90-х років, відомого під назвою «станіславський феномен». Творчість митця була визначальною для культурних змін художньої парадигми від соцреалізму до постмодернізму, суспільства вільного ринку та підкреслює самодостатність творчої персони, можливість виразного функціонування художника поза офіційними організаціями та державними структурами [18].

Т. Лобода – український художник, народився в 1961 р. в Івано-Франківську, в родині видатного художника І. Лободи. Батько Тараса один із кращих портретистів і пейзажистів України другої пол. ХХ ст., родом із Полтавської обл. І. Лобода є членом НСХУ з 1962 р., Заслужений

художник України з 1976 р., учасник численних республіканських і всесоюзних художніх виставок [7]. Не дивно, що син також обрав живопис і у 1985 р. закінчив Київську академію мистецтв. Отримавши професійну освіту не забарилися й успіхи Т. Лободи, адже він отримав одну з відзнак у 1991 р., взявши участь в «Імпрезі». На даний час Тарас живе в Празі з 1993 р. із сім'єю, працює у своїй Празькій студії, а також проводить виставки та продає свої картини в усьому світі.

Його роботи затребувані численними колекціонерами і любителями мистецтва в США, Європі, Азії і на Близькому Сході. У своїх картинах Тарас показує неабиякі знання класичного живопису: його жінки, портрети і натюрморти повертають нас до епохи Відродження. У той же час, його роботи мають дуже свіжий сучасний вигляд. Саме в м. Івано-Франківську митець вперше розкрився як успішний митець [12].

Івано-Франківський художник Я. Яновський, народився у 1965 р., закінчив художню школу в м. Івано-Франківську, а також ЛУПМ ім. І. Труша у Львові. У своїй творчості художник послуговується постмодерністськими художніми стратегіями-імітацією масового тиражування, інкрустуванням-інсталюванням у скульптурах, серії робіт на дошках «Абсолют». Твори цього напрямку виходять за межі стилевих, формальних обмежень. У більшості творів художник прагне екстраполувати назовні межовий суб'єктивний метафоризм. Певні сюрреалістичні паралелі теж несуть в собі невловимий гуцульський метафоризм. В портретах видовженість облич, їх відстороненість надає творам сакрального звучання [17].

Митець є учасником багатьох основних акцій і програм сучасного мистецтва в Україні з 1989 р. Бере участь в міжнародних пленерах і програмах в основному перформенсами і активними формами. Двічі брав участь в «Імпрезі» – 1991 та 1993 рр. і двічі його роботи отримали почесні нагороди. Живе та працює в Івано-Франківську, здійснює вагомий внесок у розвиток мистецького простору Прикарпаття загалом.

Т. Пліц – ще один з учасників «Імпрезі». Народився у Івано-Франківську 1963 р. Освіту здобував у художній школі в Сімферополі та студіював у Харківській художній академії. З 1993 р. – член Спільки художників України. Працює в галузі живопису. Його творчість можна охарактеризувати як живописне відтворення так званої карнавальності. Мешкає з 1999 р. у Празі. Як і багато інших молодих митців кінця 80-х початку 90-х років ХХ ст. вніс свою лепту у розвиток мистецького простору Прикарпаття [11].

Б. Бринський народився 1960 р. в одному з сіл Тлумачького району Івано-Франківської обл. У 1988 р. закінчив художньо-графічний факультет Івано-Франківського педінституту. З 1988 р. працював художником-реставратором в Івано-Франківському художньому музеї, а з 2001 по 2009 рр. – викладачем живопису в Інституті культури і мистецтв Прикарпатського університету ім. В. Стефаніка. З 1995 р. – член Національної спілки художників України. Живе та працює в Івано-Франківську [13].

Драматизм колориту творів митця, що межує з катарсисом трагічності, поєднується зі стриманими і пристрасними відтінками та емоційними акордами. Пластичні ефекти різноманітних фактур у руках автора підпорядковуються творенню абстрагованих стилізованих форм. Саме так описують творчість Б. Бринського. Митця по праву можна назвати одним із творців художньої школи Івано-Франківська, адже навчаючись у М. Фіголя і сам продовжив передавати набуті знання своїм підопічним – студентам. Як бачимо, участь та відзнака мистецької виставки «Імпреза» теж мала позитивний наслідок для подальшої творчості художника [2].

М. Якимечко також став на шлях продовження мистецьких традицій Івано-Франківська, адже народившись 1963 р. у м. Івано-Франківськ з 2004 р. викладає спеціальні дисципліни на кафедрі образотворчого мистецтва ім. М. Фіголя Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка. Свого часу закінчив Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва. Учасник обласних, всеукраїнських, міжнародних, персональних та групових виставок. У 2016 р. удостоєний звання «Заслужений діяч мистецтв України». Шлях до успіху художника також пролягав через «Імпрезу», яка для нього, як і для багатьох інших, стала хорошим стартом у мистецькій кар'єрі [15].

В. Чернявський народився 1948 р. у м. Івано-Франківську. Класичну художню освіту здобув закінчивши Петербурзьку академію мистецтв у 1974 р. До 1983 р. жив і працював у Криму. 1986 р. повернувся до Івано-Франківська, де живе і працює досі. З 1986 р. був членом Національної спілки художників України. В. Чернявський був академіком-сенатором Римської академії модерного мистецтва (Італія), яка п'ять разів присуджувала прикарпатському митцеві свою відзнаку «Золота медуза». Окрім того, нагороджений спеціальною нагородою в сфері мистецтв області Лаціо (Італія). В. Чернявський є автором творчої копії портрета засновника м. Станіслава (тепер Івано-Франківськ) А. Потоцького, зроблена з картини невідомого художника XVIII ст. Картини В. Чернявського зберігаються в музеях та приватних колекціях 22 країн світу. Сам художник пригадував, що участь в «Імпрезі» та мистецький «станіславський феномен» став для нього так званою «третьою сходинкою» на мистецькому шляху, після здобуття освіти та проживання у Криму [14].

Беззаперечно, що проведення п'яти мистецьких виставок «Імпреза» в Івано-Франківську не могли пройти безслідно ані для його учасників та переможців, ані для формування та становлення

мистецького простору, традицій, середовища міста, розвитку творчості персоналій в майбутньому. Тому, в середовищі мистецьких кіл міста в кінці 90-х років побутувала думка про започаткування так званого «станіславського феномену». «Станіславський феномен» – феномен наявності у м. Івано-Франківську групи письменників та художників, у творчості яких найяскравіше були інсталювані цінності знакового списку українського постмодерного дискурсу.

У культурологічному аспекті Станіславський феномен коректно розглядати як виникнення «специфічної соціокультурної ситуації» географічно локалізованої в Івано-Франківську, що розгорталась і знаково, проектно та організаційно кристалізувалась 1989–1996 рр.

Історичним тлом для Станіславського феномену став розпад СРСР та його стандартів і мистецьких координат. Перенесення мистецьких віянь постмодернізму на ізольовану українську культуру призвело до виникнення певного специфічного явища-гібриду, зокрема Станіславського феномену. Сам термін був уперше сформульований Володимиром Єшкілевим під час мистецької дискусії на гепенінзі «Рубероїд» 13 червня 1992 року.

Станіславський феномен торкається письменників та креаторів візуального терену, які проявляють себе у текстах через ситуацію постмодернізму. Дискусійним є твердження, що на базі Станіславського феномену склалась «станіславська знаково-ігрова школа письменства», яку іноді ще визначають як «станіславсько-львівську школу»[21].

Як вважали самі «батьки-засновники» «Імпрези» Станіславський феномен полягав у тому, що «...Не маючи професійної школи та підґрунтя, десь щось чуючи та щось десь бачачи ми хотіли створити щось нове. Оп'янівши від успіху виставок попередніх років (мається на увазі 1987 та 1988 рр. – автор) ми дістали крила та хотіли творити далі, не маючи нічого» [9]. Засновники «Станіславського феномену» активно включилися в процес організації «Імпрези і були серед її учасників, зокрема Ю. Андрухович, В. Єшкілев, Ю. Іздрик.

Висновки. Отже, мистецькі виставки кінця 1980-1990-х років у м. Івано-Франківську мали на меті подолати ідеологічний тиск часів радянського тоталітаризму і привнести у мистецький простір міста якісно нові напрями та трактування. Роблячи акцент на європейському сучасному мистецтві того часу прикарпатці намагалися синтезувати його з українським буттям. Так, виник новий мистецький феномен притаманний тільки Івано-Франківську – Станіславський феномен. Важливими стали мистецькі експерименти організаторів, учасників та переможців «Імпрези», які продовжили працювати в обраних напрямках як у рідному місті, так і за кордоном, таким чином здійснюючи власний вклад у розвиток мистецьких парадигм західноукраїнського міста і на сучасному етапі.

Список використаної літератури

1. *Бієнале «Імпреза» Ігор Панчишин* // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://ok.ru/pobudovano/topic/66564403645332>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
2. *Бринський Б.* [Електронний ресурс] Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=37787. (дата звернення 04.04.2018 р.).
3. *Вітушинський М.* Бієнале «Імпреза-1989 р.». *ІМПРЕЗА міжнародна бієнале*. Ів.-Фр.: Лілея НВ. 2012. С. 25–47.
4. *Дундяк І.* Образотворче та декоративно ужиткове мистецтво/ Дундяк І. *Культурно-мистецька панорама Івано-Франківська*. Ів.-Фр.:Лілея НВ. 2012. С. 16–31.
5. *Звіжсинський А.* «Імпреза». Івано-Франківськ. 1989, 1991, 1993, 1995, 1997. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://artukraine.com.ua/ukr/a/impieza-ivano-frankovsk-1989-1991-1993-1995-1997/#>. WsINSy5ubIV. (дата звернення 30.03.2018 р.).
6. *Імпреза.* [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://slovotvir.org.ua/words/impieza>. (дата звернення - 30.03.2018 р.).
7. *Лобода І. І.* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://art-nostalgie.com.ua/Loboda>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
8. *Павлів В.* Державна культура: У нове століття без концепції культурного розвитку. *Політика і культура*. 1999. 24–30 груд. С. 46–48.
9. *Панчишин І.* Імпрезні розкопки. *ІМПРЕЗА міжнародна бієнале*. Ів.-Фр.: Лілея НВ. 2012. С. 47–80.
10. *Перша міжнародна бієнале «Імпреза-89».* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.marginsygal.if.ua/бієнале-impieza-історія/>. (дата звернення 30.03.2018 р.).
11. *Пліщ Т.* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ifoonshu.com.ua/index.php/chleny-spilky-l-ya/plishch-taras-ihorovuch>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
12. *Тарас Лобода.* Жінчина в красном. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.risunoc.com/2013/01/taras-loboda-lady-in-red.html>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
13. *Художник Богдан Бринський* // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://sverediuk.com.ua/hudozhnik-bogdan-brinskiy/> (дата звернення 04.04.2018 р.).

14. *Художник Володимир Чернявський*: Митець повинен створювати незалежні естетичні об'єкти, серед яких цікаво жити. [Ел. ресурс] Режим доступу: http://postup.brama.com/010118/10_10_3.html. (дата звернення 04.04.2018 р.).
15. *Якимечко Микола Богданович* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ifoonshu.com.ua/index.php/chleny-spilky-t-ya/yakymechko-mykola-bohdanovych>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
16. *Яковина М.* Імпреза. *ІМПРЕЗА міжнародна бієнале*. Ів.-Фр.: Лілея НВ. 2012. С. 6–23.
17. *Яновський Ярослав* // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://csm.if.ua/artists/yanovskyj-yaroslav/>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
18. *Яремак М.*: перформанс. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/75362>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
19. *Яремак Я.* «Пси Святого Луки» – 6: Михайло Вітушинський [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/18637>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
20. *EDUARD NIKONOROV* // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://en.archikultura.org/eduard-nikonorov/>. (дата звернення 04.04.2018 р.).
21. *The cultural Hero: Beginning Stanislav's phenomenon at 21th century in visual art.* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://kaizerfish.org.ua/the-cultural-hero.html>. (дата звернення 04.04.2018 р.).

References

1. *Biennale «Impreza» Igor Panchyshyn.* [Electronic resource] Access mode: <https://ok.ru/pobudovano/topic/66564403645332>. (date of maturity 04.04.2018).
2. *Brynsky Bogdan.* [Electronic resource] Access mode: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=37787. (application date 04.04.2018).
3. *Vitushinsky M.* Biennale «Impreza-1989» / *Vitushinsky M. IMPREZA International Biennale. Iv.-Fr.: Lilya NV. 2012. P. 25–47.*
4. *Dundyak I.* Fine and decorative applied art / *Dundyak I. Cultural and artistic panorama of Ivano-Frankivsk. Iv.-Fr.: Lilya NV. 2012. P.16–31.*
5. *Zvizhinsky A.* «Impreza». Ivano-Frankivsk. 1989, 1991, 1993, 1995, 1997 / *Zvizhinsky A.* // [Electronic resource] Access mode: <http://artukraine.com.ua/ukr/a/impreza-ivano-frankovsk-1989-1991-1993-1995-1997/#.WsINSy5ubIV> (application date March 30, 2018).
6. *Impreza* [Electronic resource] Access mode: <https://slovotvir.org.ua/words/impreza>. (application date March 30, 2018).
7. *Loboda Ivan Ivanovich* // [Electronic resource] Access mode: <http://art-nostalgie.com.ua/Loboda>. (appeal date 04.04.2018).
8. *Pavlov V.* State culture: In the new century without the concepts of culturological development. *Politics and culture.* 1999. 24–30 December. P. 46–48.
9. *Panchyshyn I.* Imperial excavations / *Panchyshyn I. IMPREZA international-at the Biennale. Iv.-Fr.: Lilya NV. 2012. P.47–80.*
10. *The first international biennial «Impreza-89»* [Electronic resource] Access mode: <http://www.marginesygal.if.ua/biennale-impreza-history/>. (application date March 30, 2018).
11. *Plishch Taras.* [Electronic resource] Access mode: <http://ifoonshu.com.ua/index.php/chleny-spilky-t-ya/plishch-taras-ihorovych>. - (application date 04.04.2018).
12. *Taras Loboda.* Woman in red.// [Electronic resource] Access mode: <https://www.risunoc.com/2013/01/taras-loboda-lady-in-red.html>. (application date 04.04.2018).
13. *Artist Bohdan Brynsky.* [Electronic resource] Access mode: <https://svediuk.com.ua/hudozhnik-bogdan-brinskiy/>. (application date 04.04.2018).
14. *Artist Volodymyr Chernyavsky:* The artist needs to create independent aesthetic objects, among which he is interested in lives.// [Electronic resource] Access mode: http://postup.brama.com/010118/10_10_3.html. (application date 04.04.2018).
15. *Yakimechko Mykola Bogdanovich* // [Electronic resource] Access mode: <http://ifoonshu.com.ua/index.php/chleny-spilky-t-ya/yakymechko-mykola-bohdanovych>. (application date 04.04.2018).
16. *Yakovyna M.* Impreza / *Yakovyna M.* // *IMPREZA international biennial. Iv.-Fr.: Lilya NV. 2012. P. 6–23.*
17. *Yanovsky Yaroslav* [Electronic resource] Access mode: <http://csm.if.ua/artists/yanovskyj-yaroslav/>. (application date 04.04.2018).
18. *Yaremak M.*: performance [Electronic resource] Access mode: <https://zbruc.eu/node/75362>. (application date 04.04.2018).
19. *Yaremak J.* «Dogs of St. Luke» 6: Mykhailo Vitushynsky.// [Electronic resource] Access mode: <https://zbruc.eu/node/18637>. (appeal date 04.04.2018).
20. *EDUARD NIKONOROV.* [Electronic resource] Access mode: <http://en.archikultura.org/eduard-nikonorov/>. (appeal date 04.04.2018).
21. *Cultural hero:* The beginning of the phenomenon of Stanislav in the 21st century in the visual arts. [Electronic resource] Access mode: <http://kaizerfish.org.ua/the-cultural-hero.html>. (date of application - 04.04.2018).

ИВАНО-ФРАНКОВСКИЕ ХУДОЖНИКИ В МЕЖДУНАРОДНОЙ БИЕННАЛЕ СОВРЕМЕННОГО ИСКУССТВА «ИМПРЕЗА»

Домныч Кристина Зиновьевна – аспирантка учебно-научного Института искусств ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет им. В Стефаника», г. Ивано-Франковск

Рассмотрены особенности художественного процесса Ивано-Франковска конца 1980 – середины 1990-х гг., в частности такие знаковые для города события как международные художественные биеннале «Импреза», ставшие выражением своеобразного «Станиславского феномена». Проанализирован процесс организации первого художественного биеннале «Импреза» в 1989 г., развернуто общую характеристику всем пяти выставкам. Сосредоточено внимание на достижениях ивано-франковских художников, определено их вклад в художественное развитие города. Раскрыто последовательность воздействия художественных выставок «Импрезы» на формирование «Станиславского феномена» через призму личных творческих достижений ивано-франковских мастеров.

Ключевые слова: биеннале «Импреза», «Станиславский феномен», выставка, постмодернизм, художественное пространство, организаторы «Импрезы».

THE ROLE OF IVANO-FRANKIVSK ARTISTS IN THE INTERNATIONAL BIENNIAL OF CONTEMPORARY ART «IMPREZA»

Domnych Khrystyna – a graduate student of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

The article considers the peculiarities of the artistic process of Ivano-Frankivsk in the late 1980s and mid-1990 s, in particular such significant events for the city as the International Art Biennale «Impreza», which became an expression of a kind of «Stanislavsky phenomenon». The process of organizing the first art biennial «Impreza» in 1989 is analyzed and a general description of all five exhibitions is given. The achievements of Ivano-Frankivsk artists are focused on, as well as their contribution to the artistic development of the city is determined. The sequence of influence of Impreza art exhibitions on the formation of the Stanislavsky Phenomenon is revealed through the prism of personal creative achievements of Ivano-Frankivsk masters.

Key words: Impreza Biennale, Stanislavsky Phenomenon, exhibition, postmodernism, art space, Impreza organizers.

UDC 7.071.1(477.86):069.5:7.038.6

THE ROLE OF IVANO-FRANKIVSK ARTISTS IN THE INTERNATIONAL BIENNIAL OF CONTEMPORARY ART «IMPREZA»

Domnych Khrystyna – a graduate student of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

The goal of the research. This article aims to highlight the importance of «Impreza» in the artistic life of Ivano-Frankivsk and to determine the role of this international exhibition in the development and formation of the artistic environment of the region.

Research methodology. Fragmentary and non-systematized data about the «Impreza» are contained in the memoirs of participants and organizers of the exhibition – I. Panchyshyn, M. Yakovyna, M. Vitushynsky, A. Zvizhynsky and others. The first attempt to assess the significance of «Impreza» is a collection of articles «IMPREZA International Biennale», published on the occasion of the 25th anniversary of the first «Impreza», which contains these memories. Also I. Dundyak's works with information about the Biennale was analyzed. Besides, data from the Internet, related to the topic, raised in the research, were processed and used.

Results. The main task of art exhibitions of the late 80's and mid-90's of the twentieth century in Ivano-Frankivsk was to overcome the ideological pressure of the Soviet era, as well as to supplement the artistic space of the city with qualitatively new directions and interpretations. Focusing on European contemporary art of that time, the Precarpathians tried to synthesize it with Ukrainian entity. Thus a new artistic phenomenon emerges, inherent only to Ivano-Frankivsk – the Stanislavsky phenomenon. The achievements in the field of art of the organizers, participants and winners of «Impreza», who continued to work in the visual arts both in their hometown and abroad, played an important role in contribution to the development of artistic paradigms of Western Ukraine and today. This article analyzes the formation, development and goals of the Impreza Biennale, highlights the achievements and contributions of participating artists from Ivano-Frankivsk region.

Novelty. The uniqueness of the article is an attempt to point out the significance of the artistic phenomenon of Ivano-Frankivsk region – the Impreza Biennale, its impact on the cultural and artistic life of the region and the work of participating artists from Ivano-Frankivsk region.

Practical meaning. This article contains the information that can be useful for Ukrainian educators, art critics and historians in educational and teaching activities, as well as to promote the cultural and artistic achievements of artists of Ivano-Frankivsk region and disseminate information about the Impreza Biennale.

Key words: Impreza Biennale, Stanislavsky Phenomenon, exhibition, postmodernism, art space, Impreza organizers.

Надійшла до редакції 2.10.2020 р.